

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА
ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА

„Наука в условията на COVID-19“

***13-та НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ – 2020 г. на
Българският Контактен Център на EFSA***

22 октомври 2020 г.

Актуални аспекти в работата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига през 2020 г. в условията на пандемия от COVID - 19

***проф. Георги Георгиев, д.в.м.н.
директор на Центъра за оценка на риска по хранителната верига***

22 октомври 2020 г., София

22 октомври 2020 г.

Център за оценка на риска по хранителната верига

- Центърът за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) е компетентният орган в Република България по смисъла на чл. 22, параграф 7 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета на Европа и е част от мрежата на организации, работещи в области от компетентността на Европейският орган по безопасност на храните (EFSA), съгласно чл. 36 от Регламент (ЕО) № 178/2002.
- Центърът за оценка на риска по хранителната верига работи в тясно сътрудничество с EFSA, компетентните органи в държавите членки и трети страни, изпълняващи сходни с неговите функции.

Център за оценка на риска по хранителната верига

- ЦОРХВ играе ключова роля в оценката на риска по агрохранителната верига включваща безопасност на храните и фуражите и свързаните с тях области, като зоонози, болести при домашни и диви животни, хуманно отношение към животните и здраве на растенията.
- В тясно сътрудничество и работа в мрежа от научноизследователски институти, висши учебни заведения, лаборатории и водещи учени от различни направления, както и с националните компетентни органи по опазване здравето на хората, животните, растенията, околната среда и биоразнообразието ЦОРХВ изготвя независими научни становища и научни информации за съществуващи и възникващи рискове.

Център за оценка на риска по хранителната верига

- До 30 юни 2020г..а сега Зам. директорът на ЦОРХВ представлява България в Консултативния съвет на EFSA, а Българският контактен център (БКЦ) на EFSA е звеното, координиращо дейностите между EFSA и националните органи по безопасност на храните, научно-изследователските институти и всички останали заинтересовани страни.
- От 01.07.2020 проф. Георгиев е одобрен от ЕК за член на Управителния Съвет на EFSA. За първи път България има представител в този ръководен орган на EFSA.

Деятелността на ЦОРХВ през 2020 г. бе съсредоточена в следните направления:

- Безопасност на храните и фуражите и опазване здравето на хората, животните, растенията, околната среда и биоразнообразието, защита и хуманно отношение към животните;
- Оценка на продукти за растителна защита, активни вещества, антидоти и синергисти съгласно **Регламент (ЕО) № 1107/2009**.

Български контактен център на EFSA

- *В структурата на ЦОРХВ е ситуиран Българският контактен център (БКЦ) на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA)*

БКЦ е основно звено, координиращо дейностите между EFSA и националните органи по безопасност на храните, научно-изследователските институти и всички останали заинтересовани страни.

- *Дейността на БКЦ се планира и отчита ежегодно пред EFSA.*

Освен това ЦОРХВ:

- Събира и докладва данните към EFSA по: зоонози, химични замърсители и остатъци от ВМП и ПРЗ в храни и фуражи;
- Извършва оценка на риска от пестицидни остатъци в храни, посредством разработения от EFSA PRIMo модел;
- В ЦОРХВ се намират повечето представители и техни заместници в **научните мрежи на EFSA**, сред които научната мрежа на EFSA за оценка на риска за здравето и хуманното отношение към животните (AHAW) и оценка на риска за здравето на растенията (Scientific Network for Plant Health Risk Assessment), мрежата на EFSA за мониторинг на пестицидни остатъци (Network on Pesticide Monitoring).

Български контактен център на EFSA

- *В структурата на ЦОРХВ е ситуиран Българският контактен център на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA)*

Той е основно звено, координиращо дейностите между EFSA и националните органи по безопасност на храните, научно-изследователските институти и всички останали заинтересовани страни.

- *Дейността на Българският контактен център (БКЦ) се планира и отчита ежегодно пред EFSA.*

- През 2020 г., БКЦ проведе следните основни дейности в изпълнение на **многогодишно грантово споразумение между EFSA и ЦОРХВ**
 - споделяне на информация за планирани дейности по оценка на риска и каталог с проектни предложения EU RAA със заинтересованите организации и в базата данни на EFSA - R4EU;
 - разпространение и обмен на информация, получена от EFSA, или други държави, в мрежата от научни организации в България, с които работи българският контактен център на EFSA към ЦОРХВ;
 - поддържане на актуални профилите на българските научни организации в базата данни на EFSA с организации, по чл.36 от Регламент 178/2002 г.- присъединяване на нови организации;

- провеждане и координация на национално ниво на процедура за номиниране и избор на директора на ЦОРХВ за член на Управителния съвет на EFSA;
- подпомагане на представителя за България в Консултативния Съвет и членовете на научните мрежи на EFSA
- популяризиране на EFSA, изготвяне на печатни издания «Актуално от EFSA», с информационни материали в областта на безопасността на храните;
- публикуване информационна листовка за възможностите за работа и кариерно развитие в EFSA;
- организиране и провеждане на годишна научна конференция на БКЦ;
- поддържане на уебсайт на БКЦ;
- актуализация на профила на България в BfR алманах, издание 2020;
- картиране на научни организации, извън тези в мрежите на ЦОРХВ и EFSA;
- изготвяне на групи от експерти по различни направления в сферата на безопасността на храните.

Здравеопазване на животните и хуманно отношение към тях

Във връзка с епидемията COVID-19 Д ОРХВ публикува следните материали:

- **Становища** относно:
 - риска за общественото здраве, свързан с разпространение на вируса на COVID-19 от обекти за отглеждане на норки за ценни кожи в България;
 - риска от разпространяване на COVID-19 при използване на вендинг апарати за храни и напитки;
- **Информации и съвети** относно:
 - COVID-19 и селскостопанските животни и домашните любимци;
 - спешни и междинни оценки на риска на Европейския център за контрол на заболяванията за опасностите от заразяване на хората с вируса SARS-CoV-2;
 - COVID-19 и храните;
- **Научен обзор** за първичния произход на вируса SARS-CoV-2 и молекулярните методи за диагностиката му.

Публикувани научни обзори и информации в областите:

- АМР (нови алтернативи на антибиотиците като техники на генно редактиране и фагова терапия);
- климатичните промени и здравето на хората и животните;
- Зоонозите - тенденции и насоки за борбата с тях.

Изготвени са Ръководства за извършване на оценка на риска от АМР и за микробиологична оценка на риска.

В областта „Здравеопазване на животните и хуманно отношение към тях“ са направени:

- **Епизоотични проучвания** в обекти с огнища на Инфлуенца А по птиците и на Африканска чума по свинете (АЧС) с препоръки за предотвратяване повторно възникване на болестта;
- **Анализ на риска от навлизане в България на Кòи херпесвирусна инфекция по шарана;**
- **Научни оценки на риска от:**
 - Инфлуенца А и АЧС преди повторно населване на животновъдни обекти (по региони и индивидуално);
 - повторно възникване на болестта **Син език** (BTV-4) по преживните животни на територията на България през 2020 г.;
 - проникване на вируса на **Шап** по чифтокопитните животни в България;
 - пренасяне и разпространение на вируса на **АЧС** от кръвосмучещи насекоми в България;
 - новата вълна на **високо патогенна Инфлуенца А по птиците** от щамове H5N8 и H5N2 в България през 2020 г.
- **Научни обзори и информации** (над 50 материала) за разпространение на актуални заболявания по животните – векторно-преносими заболявания, ЗНД, АЧС, АЧК, инфлуенца А по птиците, Ку-треска, Треска от долината Рифт и др.

- В областта „**Здраве на растенията, химични замърсители и храни**“ са направени:
 - Пет оценки на риска, свързани с установено наднормено съдържание на пестицидни остатъци в храни;
 - Три становища за разрешаване на ограничена и контролирана употреба на ПРЗ;
 - Научни обзори:
 - „Приложение на етерични масла за контрол на вредители в биологичното земеделие“;
 - „Влияние на климатичните промени върху употребата на пестициди“;
 - Анализ на данните за разпространението и нападенията от корояди по иглолистните в България;
 - Научни становища за:
 - оценка на риска при консумация на млечни продукти от овче мляко, добито от стадо с позитивен резултат за заболяването скрейпи;
 - оценка на риска от пускане на пазара на овче сирене от мляко от овце с положителен резултат за болестта класическо скрейпи

Становища поискани от БАБХ

- **5 становища по оценка на риска за консуматора от пестицидни остатъци в храните:** от наличието на флоникамид в маруля; наличие на имазалил в маруля; установен пестицид 4, 4 ДДЕ в листна проба от череши и определяне източника на замърсяване; тиюфанат-метил в десертно грозде; оценка на риска и възможни срокове за прилагане на продукти за растителна защита (ПРЗ), поради установено наличие на пестициди в праскови.
- **3 становища за разрешаване на ограничена и контролирана употреба на продукти за растителна защита:** ПРЗ Квинклорак 250 СК, съдържащ неodobreno активно вещество (а.в.) квинклорак; ПРЗ Ронстар ФЛ, съдържащ неodobreno а.в. оксадиазон; ПРЗ Лумисена 200 ФС, съдържащ а.в. оксатиапипролин

Други:

- Становище относно възлагане на научна оценка на риска относно съдържанието на витамини в заявен за регистрация органо-минерален тор "Стенли"
- Становище относно наличие на бактерията *Pluralibacter gergoviae* в ПРЗ Редиго ПРО 170 ФС

Становища по самосезиране и литературни обзори

- Приложение на етеричните масла за контрол на вредителите в биологичното земеделие
- Влияние на климатичните промени върху употребата на пестициди
- Хранителни вещества (витамини и минерали) допринасящи за нормалната функция на имунната система, за които са разрешени здравни претенции
- Анализ на данните относно разпространението и нападенията от корояди по иглолистните в България

Здраве на животните, растенията и пестициди

- ОРХВ извършва съвместно с БАБХ **епизоотични проучвания в обектите с епизоотични огнища** на Инфлуенца А по птиците и Африканска чума по свинете (АЧС) за установяване пътищата на навлизане на патогена и дава препоръки за предотвратяване повторно възникване на болестта;
- **Дава оценки на риска по региони за Инфлуенца А и АЧС преди повторно населване на ЖОП и ЖОС**

Научни обзори, информации, становища и оценки на риска за разпространение на актуални заболявания по животните – векторно-преносими заболявания, ЗНД, АЧС, АЧК, инфлуенца А по птиците, Ку-треска, Треска от долината Рифт и др. – над 50 материала

- **Научна оценки:** – Анализ на риска от навлизане на територията на Р. България на **Кòи херпесвирусна инфекция по шарана**
- Оценка на риска от повторно възникване на болестта **Син език** (BTV-4) по преживните животни на територията на Република България през 2020 г.
- Оценка на риска от проникване на вируса на **Шап** по чифтокопитните животни на територията на Р. България
- Оценка на риска от пренасяне и разпространение на вируса на **Африканската чума по свинете** от кръвосмучещи насекоми в Р. България
- Оценка на риска от новата вълна на **високо патогенна Инфлуенца А по птиците** от щамове H5N8 и H5N2 в България през 2020 г.

Продукти за растителна защита, активни вещества и антидоти

- Дирекция

“ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА, АКТИВНИ ВЕЩЕСТВА, АНТИДОТИ И СИНЕРГИСТИ” (ПРЗАВАС)

Осъществява **оценка** на продукти за растителна защита, активни вещества, антидоти и синергисти съгласно **Регламент (ЕО) №1107/2009** в следните области:

Продукти за растителна защита, активни вещества и антидоти

- За разрешаване за пускане на пазара и употреба всеки **ПРОДУКТ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА** се оценява съгласно Регламент (ЕО) № 1107/2009. **Компетентният орган в България за извършването на оценката е ЦОРХВ.** За 2018 г. до момента са оценени 138 продукти за растителна защита:
- **ФУНГИЦИДИ** – продукти за борба срещу причинителите на болести по растенията
- **ИНСЕКТИЦИДИ** – продукти за борба срещу неприятелите по растенията
- **ХЕРБИЦИДИ** – продукти за борба срещу плевелите
- **РОДЕНТИЦИДИ** – продукти за борба срещу гризачи
- **БАБХ** въз основа на изготвените оценки издава разрешение за пускане на пазара и употребата им.

Продукти за растителна защита, активни вещества и антидоти

- Дирекцията е компетентна структура при взимането на решенията във връзка с активните вещества и продукти за растителна защита /ПРЗ/ на европейско и национално ниво
 - изготвяне на указания и участие в заседания Постоянния комитет към ЕК по растения, животни, храни и фуражи, секции „ПРЗ – Законодателство ” и „ПРЗ – остатъчни вещества”
 - участие в заседания на Съвет за продукти по растителна защита при БАБХ
- **Участие в работни срещи на държавите от Южна зона – Франция, Испания, Италия, Португалия, Гърция, България, Република Хърватска, Малта и Кипър**
- **Участие в работна група РАІ към Постоянния комитет по растения, животни и фуражи, секция „ПРЗ – законодателство“**

Изготвяне на доклади за оценки на активни вещества и ПРЗ

- От началото на 2020 г. – изготвени **540 бр. доклади за оценка** във всички области, **въз основа на които са разрешени 118 бр. ПРЗ**
- Приоритетно са оценени всички заявени ПРЗ с нисък риск
- През периода 2019-2020 г. – изготвяне на проект на доклад за оценка във връзка с подновяването на а.в. **хлоротолурон**, за което България е докладващата държава-членка
- През 2020 г. – започна работата по подновяване на а.в. **дазомет**, за което България е докладващата държава-членка през 2021 г.

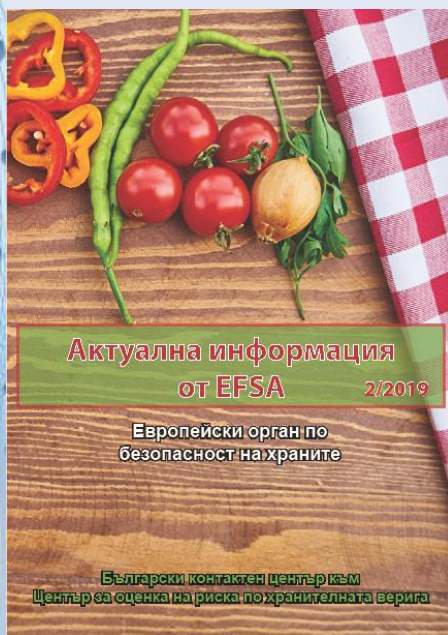
Анализ на данните от системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF)

- *Годишен анализ на биологичните опасности от системата RASFF 2019 г.;*
- *Анализ на данните, получени от системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) - до месец юли 2020 г.;*
- *Анализ на данните, получени от системата ADNS на ЕК до месец октомври 2020 г.*

Печатни издания на ЦОРХВ:

- Актуално от EFSA 2019/2;
- Актуално от EFSA 2019-2020/1;
- “Анализ на тенденциите и източниците на зоонозни заболявания, зоонозни агенти и хранителни взривове през 2017 г.
- Научен доклад на EFSA И ECDC (резюме);

Акредитация по ISO 9001:2015

- За да повишим стандарта на експертните становища ние завършихме успешно процедурата за надзорен одит по стандарта ISO 9001-2015 още през 2018 г.
- ЦОРХВ успешно процедура по надзорен одит по СУК на 24-и септември 2020г.
- В края на ноември 2020 г. ЦОРХВ отново в партньорство с НБУ-София, ще организират Трета международна научно-конференция в гр. Стара Загора на тема: **“Съвременни реалности, проблеми и перспективи”** - 27-29 ноември 2020г.

Ролята на ЦОРХВ в бъдеще

ISO 9001

BUREAU VERITAS
Certification

22 октомври 2020 г.

Роля на ЦОРХВ в бъдеще

- С глобалните климатични промени, развитието на науката и технологиите значението на ЦОРХВ все повече ще нараства, тъй като ще е необходима научна оценка по отношение на рисковете свързани с:
 - промените в климата и екосистемите и промяната на ареала на разпространение на някои трансгранични и/или векторно-преносими болести;
 - промените в климата и използването на семена и сортове, устойчиви на стресовите въздействия на екологичните промени за развитие на устойчиво земеделие продоволствена сигурност
 - замърсяването на околната среда с техногенни замърсители;
 - новите технологии на отглеждане на животни и растения, свързано с намаляването на въглеродните емисии и зелената сделка на ЕС;
 - Следене на глобализацията и отражението и във всички области (икономика, търговия, туризъм);

Роля на ЦОРХВ в бъдеще

- **нови храни, ваксини, лекарствени препарати за хора и животни, препарати за растителна защита, антимикробната резистентност (AMR);**
- **модифицираните генетични организми (GMO), вкл. и тези с “редактиран геном”;**
- **възвръщащите се и нововъзникващите болести и рискове и др.**

Благодаря за вниманието!